

Rättelseanmaning för regleringsbrev och ägardirektiv gällande el-energi 2023

1 Bakgrund

De statligt styrda myndigheterna Länsstyrelsen, Energimyndigheten och Naturvårdsverket arbetar fortfarande efter direktiven i Strategi 2021 som är ett dokument/underlag där myndigheterna sammanställt hur en massiv utbyggnad av industriell vindkraft på svensk mark ska genomföras, utan att några konsekvensanalyser gjorts. Rent praktiskt innebär det att utländska riskkapitalbolag och konsultbolag fortsätter att med full kraft ödelägga naturkänsliga områden i svensk landsbygd och svenska vatten, detta samtidigt som det saknas överföringskapacitet i det svenska elnätet för den icke planerbara energi som bara levereras när det blåser lagom, något som försämrar hela den nationella elförsörjningen.

2 Utgångspunkter

2.1 Primära krav

Planeringen av framtidens energisystem bör utgå från en teknisk analys av det framtida elbehovet i termer av **effekt och energi** och hur dessa parametrar fördelar sig i tid och rum med möjliga alternativa scenarion. Därefter bör man ställa upp funktionskrav beträffande kvalitet på spänning, frekvens, rotorvinkelstabilitet, övertonshalt etc, samt krav på leveranssäkerhet och försörjningstrygghet.

2.2 Sekundära krav

Efter att de primära funktionskraven är definierade kan sekundära krav formuleras, till exempel olika miljökonsekvenser. Dessa får dock **aldrig** stå i motsats till de primära kraven.

Observera att miljökraven måste vara specifika av typen g/kWh etc; odefinierade värdeord av typen "grön", "förnybar", "hållbar" m.m. är oanvändbara vid utveckling av ett tekniskt system, de är bara ägnade att vilseleda. Inte ens Konsumentverket tillåter att elföretag använder den typen av påståenden i sin marknadsföring. Först efter väl genomarbetade analyser med kravspecifikation är det möjligt att jämföra alternativa lösningar beträffande kostnad och miljökonsekvenser, men detta måste ske på systemnivå, inte bara på kraftverksnivå. Inget av detta gjordes i samband med energiöverenskommelsen 2016. Överenskommelsen 2016 gav svaret "sol- och vindkraft" utan att ha formulerat vilken fråga svaret avsåg med de katastrofala miljö- och samhällsekonomiska konsekvenser vi nu ser och som nu försatt Sverige i en elförsörjningssituation av U-landskaraktär.

2.3 Moratorium

Motvind Sverige vill att den nya regeringen omgående utlyser ett moratorium för ny vindkraft. En oberoende parlamentarisk kommitté bör tillsättas för att formulera en ny strategi med direktiv till de statliga myndigheterna och bolag att omgående sätta stopp för fortsatt utbyggnad av storskalig vindkraft tills dess att Sverige återfått balans i elsystemet, effektmässigt, ekonomiskt och rättsligt, med socialt och ekonomiskt rättsskydd.

3 Förslag organisation och ekonomi

3.1 Nya ägardirektiv

Vattenfall AB och Sveaskog AB bör få nya ägardirektiv som återspeglar de **primära** och **sekundära** kraven.

3.2 En ansvarig myndighet

Det behövs ett sammanhållet ansvar för Sveriges el-energiförsörjning. El-energi är i ett modernt samhälle en samhällskritisk produkt där stabil och säker tillgång är helt avgörande för samhällets funktion. Den nuvarande ordningen - där ansvaret i huvudsak delas mellan Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Svenska Kraftnät - har skapat en ordning som inte tillgodoser samhällets krav på effektiv generering och distribution av elektrisk energi. Vårt förslag är att Naturvårdsverket och Energimyndigheten fräntas huvuddelen av de uppgifter som utgår från att befrämja en storskalig vindkraftsutbyggnad och istället ger Svenska kraftnät i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur de **primära och sekundära kraven** på bästa sätt kan tillgodoses.

4 Förändringsområden

4.1 Riksintresse för vindbruk

Med Tidöavtalet beslut om 100% fossilfritt bör tidigare regeringens påfund "riksintresse för vindbruk" slopas. Godtyckliga bedömningar har gjorts utifrån hur det blåser men utan hänsyn till naturen och andra riksintressen. Intrång har på grund av detta gjorts i känsliga Natura 2000 områden och i områden som är av riksintresse för rennäringsen, där överklagande har förlorat i domstolarna. Detta på grund av att förra regeringen gett domstolarna direktiv om att "riksintresse för vindbruk" ska värderas högre än andra riksintressen i känsliga miljöer.

4.2 Egendomsskyddet

Vi vill se att ansvarsfrågan utreds, detta då många enskilda människor hamnat i kläm utan juridiska möjligheter både i tillståndsprocessen men även att kräva sin rätt och få skadestånd för de ingrepp industrin förorsakat i deras liv. Till skillnad från när vattenkraften byggdes ut får drabbade av vindkraft ingen rättshjälp, utan tvingas betala för den juridiska processen själva. Vilket i praktiken innebär att svenska folket blir rättslösa gentemot en utländsk miljardindustri som dessutom är uppbackad av direktiv från regeringen som är utformade utan konsekvensanalyser. När vattenkraften byggdes tilläts medborgare överklaga via ombud till domstol - detta på vattenkraftsbolagens bekostnad. Vi vill att en liknande modell införs omgående och att den också gäller retroaktivt för gjorda etableringar.

Processordningen för skadestånd enligt 32 kap Miljöbalken bör omarbetas så att rättegångskostnadsreglerna följer expropriationslagens bestämmelser. Hela kapitlet bör överföras till skadeståndslagen. (Bilaga: Egendomsskyddet, rätten till rättsmedel och rätten till opartisk rättegång.)

4.3 Tillsyn

Ge ansvarig myndighet direktiv att utarbeta rutiner för kontroll och tillsyn av vindkraftsanläggningar, med normaltaxa för tillsynsverksamheten. Gränsvärden för störande buller måste revideras och tidsbegränsas. Boendes nattsömn måste skyddas på samma sätt som vid övriga bullrande industrier - **tystnad/avstängning skall råda nattetid**.

4.4 Återställning av mark

Ge ansvarig myndighet direktiv om att fullt krav ställs på de bolag som använder svensk mark till elproduktion, kräv att avsättningar för skador och återställande skall grundas på en detaljerad budget, kräv att ansvariga fysiska personer för bolagen finns tillgängliga i Sverige för att reda ut och ta ansvar för de miljöproblem som industrin löpande förorsakar för lokala boende och för natur.

4.5 Skydda svenska underentreprenörer

Säkerställ att svenska byggföretag som arbetar för de utländska vindkraftsbolagen skyddas. Ett exempel är Viksjö där byggstopp utfärdades av Länsstyrelsen på grund av brott mot Miljöbalken. Det ledde till inställda betalningar till flera lokala entreprenörer, som därmed hotades av konkurs. Ett annat är Markbygden, Piteå. Inför kraftfulla sanktioner vid brott mot Miljöbalken. Det vite på 185 000 kronor som utfärdades i Viksjö, för fem brott mot Miljöbalken, är inte proportionerligt, då projektets värde uppgår till fem miljarder.

4.6 Direktiv till Statens haverikommission

Alla vindkraftsolyckor skall utredas. Slopa dagens system, där vindkraftsbolagen själva står för kontroll och utredning. Lägg kostnaden på vindkraftsindustrin, men låt en oberoende nationell haverikommission göra arbetet tillsammans med Kemikalieinspektionen.

4.7 Uppdrag till Riksrevisionen

Ge uppdrag till Riksrevisionen att utreda hur många miljarder den förra regeringen delat ut till vindkraftsfrämjande projekt hos Länsstyrelser, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Vindkraftcentrum, kommuner och utländska vindkraftsbolag genom olika program som Vindval, Vindpiloterna, VindEl, Vindforsk, Vinnova, Nätverket för vindkraft med flera. Bara under 2010-2014 delade Energimyndigheten ut 680 skattemiljoner till vindkraftsfrämjande projekt, till vindkraftsbolag, myndigheter och organisationer. Energimyndigheten kostade skattebetalarna 2,6 miljarder 2022. Vi bedömer att flera miljarder spenderats på projekt för att övertyga folket om att vindkraften ska ersätta annan fossilfri energi. Då en stor del av pengarna har gått till konsultbolag som också arbetar som konsulter i vindkraftsindustrin, ser vi en obekvämlig jävsituation i alla led, där samma konsulter som arbetar för svenska myndigheter sedan gör konsultuppdrag åt utländska vindkraftsbolag. Riksrevisionens uppdrag bör även omfatta misstänkt korruption, där man kartlägger om politiska företrädare utnyttjat sin ställning för egna ekonomiska intressen i vindkraftsindustrin och i vilken utsträckning statliga Vattenfall AB används som politiskt verktyg.

4.8 Nyttjandeersättning

Den så kallade nätnyttjandeersättningen bör omgående slopas. Den innebär att svenska skattebetalare via sina nätkostnader på elräkningen tvingas ersätta vindkraftsindustrin för det svenska elnätet. Oftast för el som redan är såld till utlandet via så kallade PPA-kontrakt.

Motvind Sverige har exempel där vindkraftsindustrin ersatts med högre statliga belopp än vad de levererat el för i nätet. Säkerställ att de olika kraftslagen bär sina egna kostnader.

5 Förslag för att förhindra fortsatt miljöförstöring

5.1 Skador på närboende och sjunkande fastighetsvärden

Vi ber den nya regeringen att skyndsamt ta fram kostnadsunderlag för de skador som befintlig vindkraftsindustri redan förorsakat enskilda fastighetsägare samt ta fram en ersättningsmodell till de drabbade som redan fått se sänkta fastighetsvärden på grund av industrietableringarna. Vi ser att exploatörer och vindkraftsindustrin inte följt svensk lagstiftning - Regeringsformen - med rätt till expropriering. En sådan kartläggning kan genomföras av Länsstyrelserna i samverkan med Motvind Sverige.

5.2 Vindkraftens negativa omgivningspåverkan

Som förening får vi allt fler vittnesmål om att både djur och människor samt den biologiska mångfalden far illa av utbyggnaden av industriell vindkraft. Ge ansvarig myndighet i samverkan med Motvind Sverige möjlighet att utreda konsekvenserna av redan uppförda etableringar och ta fram förslag till lösningar. Till analysarbetet ska ansvarig myndighet anlita expertis som företräder neutrala organisationer. Det måste ställas krav på att myndigheten agerar oberoende och självständigt eftersom Energimyndigheten hittills uteslutande har stöttat den kapitalstarka utländska vindkraftsindustrin. Vilket fått till följd att svenska folket lämnats med de negativa konsekvenserna, utan möjlighet att kräva sin rätt. Vårt förslag är att vindkraftsindustrins aktörer står för kostnaderna för dessa utredningar och analyser genom att en särskild kontrollavgift tas ut av vindkraftsindustrin. Branschorganisationen Svensk Vindenergi bör avkrävas ett större ansvar, så att deras medlemmar följer svensk lagstiftning och svenska förordningar.

5.3 Bisfenol A m m

Mot bakgrund av den omfattande mängd vindkraftverk som planeras på land och till havs i Sverige bör Kemikalieinspektionen omgående få i uppdrag att utreda huruvida mikroplaster från vindkraftsturbinernas rotorblad påverkar miljön. Ge myndighetens toxikologiska råd möjlighet att snabbt identifiera de kemiska ämnen som kan vara skadliga för människors hälsa och för miljön, samt att göra platsanalyser av de potentiella kemikalierisker som finns runt vindkraftetableringar. För uppföljning inkludera plaster som representerar vindkraftverk i den kartläggning av mikroplaster som Naturvårdsverket fått i regeringsuppdrag hösten 2022. Rapporter av arbetet rapporteras till SamTox.

5.4 Påverkan på vattenkraften

Den svenska vattenkraften påverkas negativt av icke planerbar vindkraft. Branschen har redan slagit larm om stora skador på dammar och vattenmiljöer. NVE - Norges vassdrags- og energidirektorat publicerade i augusti 2022 rapporten [Norsk og nordisk effektbalanse fram mot 2030](#) som varnar för ytterligare vindkraftsutbyggnad i de södra elområdena i både Norge och Sverige- elsystemet är nära kollaps.

När vattenkraften ska agera reglerkraft åt vindkraften höjs och sänks vattennivåerna kraftigt och planlöst. Ge direktiv till Länsstyrelserna att utreda hur pass omfattande de skador som redan uppstått är och hur vi kan återställa våra vatten på bästa möjliga sätt. Givetvis ska vindkraftsindustrin bära kostnaderna för såväl uppkomna skador som utredningar, via avgifter.

5.5 Sverige följer inte EU-kommissionens krav

Vi kan konstatera att Sverige inte antagit nationella strategier för havs- respektive landbaserad vindkraft, enligt de internationellt förpliktande regelverken. Pågående samrådsprocesser för såväl den land- som havsbaserade vindkraftsindustrin utefter de svenska kusterna saknar därmed laglig grund och måste avbrytas i avvaktan på korrekt antagna strategiska planer.

EU-kommissionen har genom beslut om styrelseförordning och handlingsplaner för förnybar energi satt press på medlemsstaterna, att omgående implementera Århuskonventionens artikel 7 och redovisa hur det genomförts i kommande nationell strategisk plan för förnybar energi 2023-06-30. EU-kommissionen kommer därtill löpande att följa denna process.

FN:s och EU-kommissionen kräver efterlevnad av Århuskonventionen, artikel 7, avseende allmänhetens medverkan vid antagandet av nationella energi- och klimatplaner (NECP).

Se vidare EU-kommissionens styrelseförordning för nationella handlingsplaner för förnybar energi. (EU-kommissionens Plan of action for decision VII/8f)

5.6 Demokrati

Den massiva industriella vindkraftsutbyggnaden har aldrig förankrats hos folket. De tre lokala folkomröstningar, Sorsele, Malung och Söderhamn, som genomförts angående utbyggnad av vindkraft har alla slutat med ett NEJ från svenska folket som röstat. Den "samrådsprocess" som etablerats fungerar inte överhuvudtaget.

Bilaga 1 – Egendomsskyddet uttryckt i lagstiftningen

Motvind Sverige är en ideell och politiskt oberoende riksförening som värnar människors livsmiljö och ekonomi samt svensk landsbygd. Vårt utredningsarbete är resultatet av ideellt arbete enbart från våra medlemmar.

Vi ser fram mot er återkoppling.

Med vänlig hälsning,
Ordf. Torbjörn Sjödin med styrelse
www.motvindsverige.org